

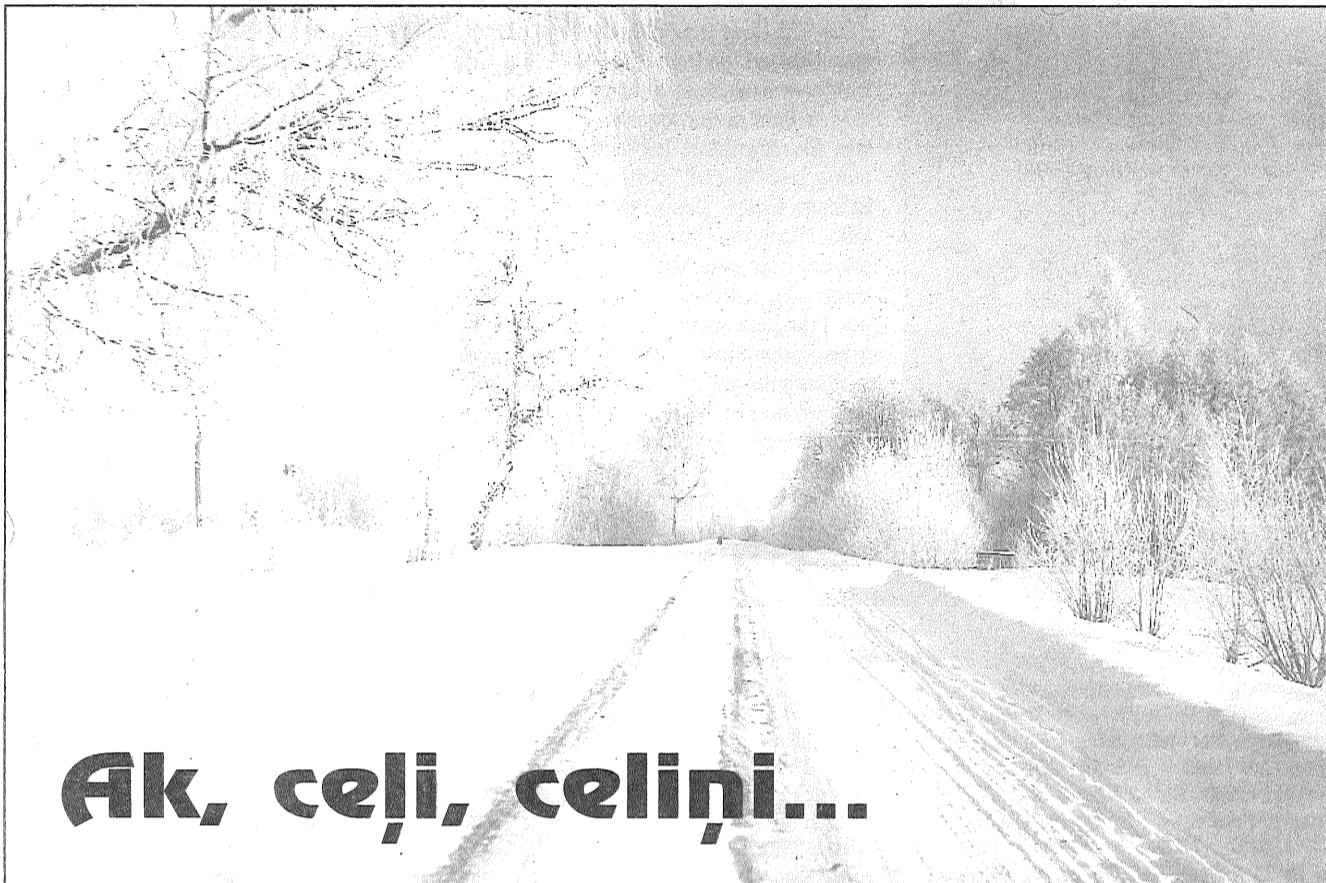

NOVADNIEKS

PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

● Sestdiena, 1996. gada 10. februāris

● Nr. 11 (6662)

Ak, ceļi, ceļiņi...

◆ **Pagājis jaunā darba gada pirmais mēnesis. Arī rajona ceļu darbiniekiem tas atnesis izmaiņas, kuras kārtējo reizi nenāk par labu lauku iedzīvotājiem.**

1995. gada 15. decembrī noslēgts līgums ar Latvijas Autoceļu direkciju par Preiļu rajona valsts autoceļu uzturēšanu 1996. gadā. Līgums noslēgts par 119 tūkstošiem latu, un šī summa ir nemainīga jau kopš 1993. gada, neskatoties uz inflāciju un cenu pieaugumu, neņemot vērā Preiļu 24. ceļu pārvaldes tehnikas novecošanu un to, ka darbiniekiem nepieciešams algu palielinājums, kuru tā arī nevaram atļauties. Jau piecus gadus nav iespējams atrast līdzekļus, lai iegādātos spēcīgāku ceļu uzturēšanas tehniku, piemēram, auto greideri, kaisāmo mašīnu vai melnā seguma atjaunošanas tehniku.

Šogad neviens nav ņēmis vērā to, ka ziema ir ievērojami bargāka un sniegaināka nekā citgad. Veidojas situācija, ka, uzturot autoceļus ziemā, var nepietikt naudas vasaras darbiem, no kuriem dārgākie ir asfalta seguma remonts. Autoceļu direkcija ir pieņēmusi lēmumu, ka tīrīt un kaisīt mūsu rajonā vajag tikai autoceļus Rīga-Daugavpils, Rēzekne-Daugavpils, kā arī tos savienojošo maršrutu Līvāni-Preiļi-Aglonas stacija.

Uz autoceļiem no Aglonas stacijas līdz Aglonai, kā arī Galēni-Preiļi-Pelēči, Ag-

lona-Kapīni, Preiļu apbraucamajā ceļā paredzēta tikai sniega tīrīšana. Pārējiem mūsu rajona ceļiem valsts nespēj garantēt neko. Ja gadījumā sākas spēcīgi sniegputeņi, tad saskaņā ar Satiksmes ministrijas rīkojumu transporta kustība jānodrošina tikai pa maršrutiem Rīga-Daugavpils, Rēzekne-Daugavpils un Līvāni-Preiļi. Mūsu 24. ceļu pārvalde, saskaņojot savu darbību ar Preiļu rajona valsts ceļu pārvaldīšanas nodaļu, tomēr iespēju robežās veic darbus arī uz vietējiem ceļiem, gan tikai sniega tīrīšanu.

Sevišķi bīstama situācija var izveidoties tad, kad sāksies strauji atkušņi, un vietējos ceļos nenotīrītais sniegš pārvērtīsies par slapju ledu. Tad kustība pa rajona vietējiem ceļiem vispār nebūs iespējama. Agrāk, kad arī vietējie ceļi tika regulāri kaisīti, smiltis iesala. Atkušņu laikā tās atkal parādījās ceļa virspusē, tāpēc situācija nevarēja izveidoties tik bīstama kā pašlaik.

Jāņem vērā arī fakts, ka sniega kārtā uz vietējiem ceļiem ir bieža. Pavasarī mašīnas tai gluži vienkārši kritīs cauri, braukšana būs stipri apgrūtināta. Tāpēc jāpacenšas visas lielās kravas no attālākajiem nostūriem izvest jau tagad, kamēr spēcīgi piesalst. Protams, pavasara atkušņa laikā visi vietējie ceļi ar Autoceļu direkcijas pavēli var būt slēgti smagā transporta kustībai.

Kopaina nav iepriecinoša, bet lēmēji ir paļāvušies uz to, ka Latvijas lauku cilvēks pacietīs visu. Pacietīs to, ka ceļi kļūst neiz-

braucami, ka tiks pārtraukta autobusu satiksme. Droši vien pacietīs arī to, ka, obligāti apdrošinot savu automašīnu, katru gadu privātfirmām nāksies maksāt summu, kas pārsniedz vienas otras mašīnas vērtību. Tajā pat laikā ir pieņemts likums «Par autoceļiem», kura 13. pantā ir teikts, ka valsts budžetam ceļu uzturēšanai ir jāiedala tāds naudas daudzums, kura būtu pietiekami normālai ceļu uzturēšanai.

Šogad republikas autoceļu uzturēšanai no nepieciešamajiem 49 miljoniem latu paredzēti vien 3,9 miljoni. Perspektīvajā obligātās apdrošināšanas fondā paredzēts iekasēt 60 miljonus latu. Esmu pārliecināts, ka tas ne par mata tiesu neuzlabos ceļu stāvokli un nesamazinās avāriju iespējas.

Daudzi pamatoti uztraucas, ka viņi taču maksā transporta nodokli, kuram ir nepārvarama tendence ar katru gadu pieaugt. Taču, palielinot nodokļus, maksātāju paliek arvien mazāk.

Galarezultātā arī naudu iekasē mazāk. Protams, arī šo summu apliek ar nodokļiem, rezultātā ceļiem izmantošanai paliek labi ja puse sākotnēji ieņemtās summas. Visbeidzot sanāk tā, ka no nodokļa summas, kas samaksāta par vieglo automašīnu, iespējams tikai reizi gadā iztīrīt sniegu viena kilometra garumā vai arī vasarā to nogreiderēt. Toties visas pārējās izmaksas pieaug, un šis ceļa gabaliņš saraujas arvien īsāks.

Pētot Rietumu valstu pieredzi autoceļu uzturēšanā, redzam, ka visas valstis saviem ceļiem vēlti milzīgu uzmanību. Nauda, kas iedalīta ceļu uzturēšanai, netiek aplikta ar nodokļiem. Uzturēšanas darbus veic valsts firmas, kurām vajadzības gadījumā atsevišķu darbu izpildei tiek pie-saistītas privātas firmas vai arī fiziskās personas ar savu tehniku.

Mums šodien ir jāmaksā visi nodokļi, izņemot peļņas nodokli, vēl jāuztur valsts īpašums. Piedevām vēl dzird runas, ka visas ceļu pārvaldes vajagot pakļaut privatizācijai. Neviens Eiropas valstī tā vēl gan nav izdarīts.

Taču Latvijā valda uzskats, ka privatizācija ir brīnumlīdzeklis, ar kura palīdzību var nokārtot visas problēmas. Es gan tā nedomāju un neceru, ka privātfirmas būs lētākas — ja nu vienīgi izvairoties no nodokļu maksājumiem, kā tas šodien visapkārt notiek.

Lai tur kā, bet pagaidām mūsu ceļu pārvalde vēl eksistē. Vienīgi gribu atgādināt mūsu rajona iedzīvotājiem, ka mēs esam pārvērtīti par uzņēmējiem. Ceļi vairs nav mūsu teikšanā, kā tas bija agrāk. Mēs apkalpojam to, par ko mums maksā vai nu valsts vai jebkurš cits pasūtītājs.

Sekmīgi veidojas sadarbība ar daudziem rajona iedzīvotājiem, kuri izmanto mūsu pārvaldes pakalpojumus gan ceļu tīrīšanai ziemā, gan greiderēšanai vasarā. Šāda sadarbība ir abpusēji izdevīga. Mūsu tehniskais potenciāls ir pietiekami liels, lai varētu veikt gan ceļu uzturēšanu, gan būvniecības darbus.

Pagājušajā gadā iegādājāmie šo to no mazās mehanizācijas iekārtām, iepirkām patruļdienesta automašīnas. Līdz ar to kļūvām mobilāki un ietaupām gan degvielu, gan rezerves daļas. Citas iekārtas pirksim arī šogad, bet par to, ko varam izdarīt paši, naudu netērējam.

Savās mehāniskajās darbnīcās izgatavojam pārvietojamo avārijas ceļa zīmi, kuras lietuviešu variants maksā 5000 latus, bet citur ražotais — vēl dārgāk. Nopietni esam sākuši nodarboties ar tehnoloģijas un iekārtu sagatavošanu melnā seguma bedrīšu remontam ar auksto asfaltbetona masu. Lieta tāda, ka šogad tiek privatizēts Daugavpils 1. ceļu būves rajons. Tam izējot no valsts pakļautības, noteikti pieaugs asfaltbetona cenas.

Tādas ir mūsu, ceļnieku problēmas. Jūtami nedroši, ar neskaidru nākotnes perspektīvu. Esam speciālisti un ar šausmām skatāmies uz to, kas notiek uz mūsu autoceļiem — nebijām domājuši, ka valsts atļausies tā nolaist satiksmes artērijas. Savu iespēju robežās protestējam, taču saprotam, ka bez sabiedrības izpratnes un atbalsta nekādu uzlabojumu panākt neizdosies.

I. Muzikants,
Preiļu 24. ceļu pārvaldes direktors

Neatlieciet uz gada beigām to, ko var izdarīt tagad!

◆ **1992. gada 1. septembrī sākās vecā parauga pasu nomaina pret zilajām Latvijas pilsoņu pasēm. Pagājuši jau gandrīz trīsarpus gadi, bet liela daļa rajonā dzīvojošo Latvijas pilsoņu tā arī nav izbrīvējuši sev laiku, lai nokārtotu šo formalitāti. Situāciju komentē Pilsonības un imigrācijas departamenta rajona nodaļas pasu dienesta vadītājs Jānis Skutels.**

— Par pasu nomainas nepieciešamību laikraksta «Novadnieks» slejās esam runājuši jau vairākkārt. Kārtējo reizi gribu atgādināt, ka LR pilsoņiem vecās PSRS pases jānomaina pret jaunajām līdz 1997. gada 1. janvārim. Tātad, palicis

nepilns gads, bet janvāra sākumā jaunās pases nebija saņēmusi trešā daļa rajona pilsoņu.

Sakarā ar to, ka otrajā pusgadā sāksies jaunā parauga pasu izsniegšana nepilsoņiem, nav grūti prognozēt, ka gada nogalē, lai apmainītu pasi, būs jāstāv garās rindās. Pašlaik pie mums ik dienas ierodas tikai desmit līdz piecpadsmit cilvēku. Tāpēc aicinām visus rajona pilsoņus, kuri pie mums nav bijuši, neatlikt šo vizīti uz gada beigām. Sevišķi lauku iedzīvotājus, kuriem ziemā līdz pavasara darbu sākumam ir vairāk brīvā laika.

Lai apmainītu pasi, līdzī ir jāņem:
1) apmaināmā jeb vecā parauga pase,

- 2) dzimšanas apliecība,
- 3) trīs fotokartīņas 3,5x4,5 cm,
- 4) laulības vai šķiršanās apliecība,
- 5) bērnu līdz sešpadsmit gadiem dzimšanas apliecības.

Apmeklētājus mēs pieņemam pirmdienās un ceturtdienās no pulksten 13.00 līdz 17.00, otrdienās un piektdienās no pulksten 8.00 līdz 12.00.

Ja nepieciešama sīkāka informācija, to varat saņemt Preiļos A. Paulāna ielā 3a (pasu dienestā) vai zvanīt pa tālruniem 21435 un 22462.

Neatlieciet uz gada beigām to, ko var izdarīt jau šodien un rīt.

L. Kirillova

Valentīna diena salonā «Foto Max»

Tuvojas 14. februāris — visu milētāju aizstāvja Valentīna diena. Iespējams, ka daudzi jau izdomājuši, kādas sirsniņas un kam dos, dāvinās, sūtīs. Bet saņēmējs vēl vairāk priecāsies, ja būs nosaukts viņa ziedu horoskopam atbilstošā puķes vārdā. Pulkstenītei no liliņas vai mimozaī no lauztās sirds. Jūs nezināt sev atbilstošo puķi? Valentīna dienā, ko rīko kultūras darbinieki, bet telpas atvēl SIA «Foto Max», uz vietas varēs uzzināt puķu horoskopu, izvēlēties vajadzīga izmēra sirsniņu un tūlīt ar Puķu zēnu nosūtīt mīļotai būtnei. Vienlaicīgi būs skatāma Kristīnes Dzenes ziedu kompozīciju izstāde, skanēs ierakstu mūzika.

Valentīna diena katram, protams, sāksies ar to brīdi, kad rītā mostoties atvērs acis, bet salons «Foto Max» gaidīs pulksten 12.00.

L. Sila

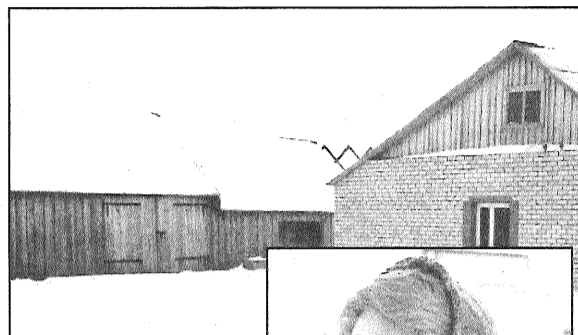
STABULNIEKU PAGASTS

Katram cilvēkam savā dzīvē esot jāpaspēj izdarīt trīs nopietnas lietas. Viena no tām — uzbūvēt māju.

Artūrs Bogdanovs savu māju būvē netālu no ciemata centra un neslēpj, ka tas ir viņa mūža sapnis. Māju sācis celt jau 1987. gadā, kad būvmateriāli bijuši lētāki un transporta izdevumi mazāki. Tai būs dakstiņu jumts, pie mājas — liels augļu

dārzs. Artūrs pēc profesijas ir namdaris, tāpēc gandrīz visu dara pats. Māju pabeigt būvēt viņš cer tuvāko divu gadu laikā, un tad jaunā ģimene, kurā jau ir trīs bērni, varēs atstāt lauku cilvēkam tomēr neierasto dzīvokli.

Jā vīrieši spēj, kāpēc lai atpauktu sievietes. Turklāt ja vēl vienam jāaudzina bērni un pašam jādomā par savu ģimenes ligzdu.

Savu māju Bojāros 1993. gadā zem jumta dabūja Veronika Trūpa. Tā, varbūt, ir mazāka nekā tās, kurās ceļ ģimenes, kur darbus virza vīrieši, tomēr gan māja, gan saimniecības ēkas gandrīz jau gatavas. Ja viss būs labi, jau rudenī varēs svinēt jurgus.

Kauperu viensētnieki Valfrīds un Zenta Elsti jauno māju sāka būvēt pirms trim gadiem. Mājas saimniece saka - veicies vismaz tajā ziņā, ka savus nelielos ietaupījumus pirms naudas reformas paspējuši pārvērst ķieģeļos un cementā. Tāpēc triju gadu laikā māja vismaz ir zem jumta. Vecā celta tik sen, ka tagad pašiem un mazbērniem ziemā kājas salstot — jākurinot un jākurinot. Visu mūžu Valfrīds (tagad arī dēls Jānis) nostrādājis par traktoristu un dzīvokļa koka māja, jo uz ciematu pārcelties negribēja. Iekopts dārzs, augļu koki rudenī dod labu ražu. Tiem, kuri būvējas tukšā tīrumā, ir grūtāk. Un tomēr bez tām neiztiek arī Elsti. Un kā visiem, tas ir naudas trūkums. Ilgāku laiku ne tēvs, ne dēls algu nesaņē, tāpēc būvdarbi uz laiku apstājušies. Un tomēr agri vai vēl Elstu ģimene pārcelsies uz jauno mītni.

Materiālus par pagastu sagatavoja Aina Iljina, fotografēja Jānis Silickis. Turpinājums 4. un 5. lappusē.

Informē Preiļu rajona Valsts statistikas nodaļa

Sociāli ekonomiskais stāvoklis rajonā 1995. gadā

1995. gadā rajonā dzimuši 443 bērni, bet gada laikā miris 731 cilvēks. Noslēgtas 188 laulības.

Reģistrēto bezdarbnieku skaits Preiļu rajonā decembra beigās bija 4434, no tiem ilgstoši bezdarbnieki — 3476. Bezdarbnieka pabalstu saņē 1583 cilvēki. Bezdarba līmenis rajonā decembra beigās bija 21,7 procenti no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaita (Latvijā bezdarba līmenis — 6,5 procenti).

Pēc pagastu iesniegtajām ziņām iedzīvotāju skaits laukos 1996. gada 1. janvārī bija 23326 cilvēki. No tiem 7662 pensionāri, 10678 trūcīgi iedzīvotāji un 2531 bezdarbnieks.

Valsts un pašvaldību uzņēmumos, iestādēs, organizācijās un uzņēmējdarbības ar valsts vai pašvaldību kapitāla daļu strādājošo vidējā aprēķinātā darba samaksa aizvadītā gada decembrī bija 94,08 lati.

Mazumtirdzniecības preču apgrozījums faktiskajās cenās 1995. gadā bija 4541 tūkstošis latu. Salīdzinot ar 1994. gadu, preču apgrozījums salīdzināmajās cenās samazinājies par 30 procentiem.

Rūpniecība

Aizvadītajā gadā valsts un pašvaldību uzņēmumos (neatkarīgi no nodarbināto skaita), pārējos uzņēmumos un uzņēmējdarbības, kur rūpnieciskajā ražošanā nodarbināti 50 un vairāk cilvēku, saražota preču produkcija 4501,8 tūkstošu latu vērtībā.

Gatavās produkcijas krājumu vērtība noliktavās pārskata gada beigās sasniedza 995,1 tūkstošus latu. Lielākie krājumi ir akciju sabiedrībā «Līvānu stikls» — 509,1 tūkstošus latu, akciju sabiedrībā «Preiļu siers» — 334,3 tūkstoši latu.

Salīdzinot ar 1994. gadu, samazinājies atsevišķu produkcijas veidu ražošana. Piemēram, sviesta ražošana samazinājies par 21,2 procentiem, siera ražošana — par 12,8 procentiem, maizes — par 29,8 procentiem,

desu izstrādājumu saražots par 33,6 procentiem mazāk.

Tajā pat laikā pilnpiena produkcijas (pārēķinot pienā) ražošana palielinājusies 3,1 reizi, bet zāgmateriālu ražošana pieaugusi par 17,6 procentiem.

Lauksaimniecība

1995. gadā astoņas statūtsabiedrības realizējušas kaušanai 6706 tonnas mājlopu, izslaukušas 4144 tonnas piena. Vidējais izslaukums no govju gadā bija 2773 kilogrami.

Gada laikā rajonā iepirkta 1818 tonnas lopu un putnu, 9941 tonna piena. Salīdzinot ar 1994. gadu, lopu un putnu iepirkums samazinājies par 28 procentiem, piena iepirkums samazinājies par 13 procentiem.

1995. gadā zemnieku saimniecības, piemājas saimniecības un personiskās palīgsaimniecības samazinājušas lopu un putnu pārdošanu, salīdzinot ar 1994. gadu, par 251 tonnu vai par 14 procentiem. Toties piena pārdošana palielinājusies par 13 procentiem.

Būvniecība

1995. gadā nodoti ekspluatācijā pamatfondi visos uzņēmējdarbības veidos 515,2 tūkstošu latu apjomā, apgūti kapitālieguldījumi 467,7 tūkstošu latu vērtībā, kas ir 145,3 procenti, salīdzinot ar to pašu laika periodu 1994. gadā. Tajā skaitā izpildīti būvmontāžas darbi par 295,4 tūkstošiem latu (par 32,8 procentiem vairāk nekā 1994. gadā).

1995. gadā būvniecības uzņēmumi un organizācijas veikušas būvmontāžas līgumdarbus 252 tūkstošu latu apjomā, tajā skaitā pašu organizāciju veiktais būvmontāžas darbu apjoms ir 242 tūkstoši latu.

Gada laikā par iedzīvotāju personīgajiem līdzekļiem uzceltas un nodotas ekspluatācijā 6 individuālās mājas ar 578,65 kvadrātmētru lielu kopējo platību. Māju vērtība — 21851 lats.

Atklāta vēstule rajona policijas nodaļas ceļu policijas priekšniekam

◆ Lūdzu paskaidrojiet, vai Jums padotie policijas darbinieki pareizi pilda Latvijas valsts likumus.

Esmu sešdesmit deviņus gadus vecs, jūtos sāpīgi sarūgtināts, ka mūsu brīvās Latvijas policija (latviešu puīši) ir necilvēcīgi par padomju laika milicijai (krievu puīšiem). Tā vien rādās, ka sevišķi veciem cilvēkiem viņi ir gatavi izraut aci no pieres, neapzinoties, ka arī viņi kādreiz būs veci.

Šī gada 19. janvārī pulksten 11.00, ar savu zaporožecu izbraucot no šķērsielas uz šosejas Līvānos, biju aizmirsis ieslēgt tuvās gaismas. Mani apturēja policists, nenosaucot savu uzvārdu, pieprasīdams autovadītāja tiesības. Tās iedevu. Tiesības paturot pie sevis, viņš sāka rakstīt protokolu. Lūdzu, lai nesoda, solīdus turpmāk to neatkārtot. Tas laikam viņu vēl vairāk saniknoja, jo man uzlika naudas sodu Ls 10 un pateica, ka pēc tiesībām jābrauc uz Preiļiem pie priekšnieka.

Aizlienēju naudu un apmēram pēc divām stundām griezos Līvānu policijas iecirknī. Satiku dežurantu, kuram pastāstīju notikušo. Policists sazinājās ar soda uzlicēju un pateica, lai eju uz krājāsni un samaksāju. To arī izdarīju. Tad uzmeklēju pilsētā šo policistu un, uzrādot kvīti par necilvēcīgā soda samaksu šī satiksmes noteikumu pārkāpuma gadījumā, saņēmu atpakaļ savas vadītāja tiesības.

Pēc dažām dienām iznākušajā «Lauku Avīzē» izlasīju, kāds sods pienākas par šādu satiksmes noteikumu pārkāpumu. Arī 29. janvāra Latgales televīzijas raidījumā kāds policijas darbinieks žurnālistei paskaidroja, ka šāda satiksmes noteikumu pārkāpuma gadījumā jāmaksā Ls 2,50.

Netaisnība bezgala sāp, it sevišķi tik nabadzīgos laikos, kad katrs santīms veciem cilvēkiem dārgs. Kur nu vēl netaisnīgi paņemtī latī!

A.Kursīts
Līvānos, Brīvības ielā 24

Šo Līvānu pensionāra vēstuli lūdzu komentēt rajona policijas nodaļas ceļu policijas priekšnieku Jāzepu Uļjanovu.

— Lieta ir tāda, ka jaunie ceļu satiksmes noteikumi stājušies spēkā ar šī gada 1. janvāri. Taču attiecīgās izmaiņas administratīvo pārkāpumu kodeksā joprojām nav izdarītas. Līdz šim nesam saņēmuši arī nekādas konkrētas instrukcijas no savas tiešās priekšniecības.

Tāpat mums neatliek nekas cits kā vien strādāt ar veco administratīvo pārkāpumu kodeksu, kurā izmaiņas pēdējo reizi bija izdarītas 1995. gada 22. aprīlī. Vērtējot vēstulē minēto satiksmes noteikumu pārkāpumu pēc pagājušā gada izmaiņām administratīvo pārkāpumu kodeksā, ceļu policijas inspektors soda naudu bija uzlicis pareizi.

Cita lieta, ka tagad satiksmes noteikumos apgaismes ierīču lietošana noteikta savādāka. Kamēr mēs nezinām, cik liela būs noteikta soda nauda par apgaismes ierīču nepareizu lietošanu administratīvo pārkāpumu kodeksa jaunajā variantā, policisti šādā gadījumā var šo pārkāpumu, kā saka, pārkvalificēt par «citi pārkāpumi», par kuriem soda nauda noteikta 2,50 latu apmērā.

Esmu pārliecināts, ka cilvēkiem, īpaši pensionāriem, ar iztikšanu tagad ir ļoti smagi. Profams, desmit latus liela soda nauda ir pārāk bargs sods par nodarījumu vecam vīram, kam ir grūti pierast pie jauninājumiem. Tāpēc visu ceļu policijas darbinieku vārdā atvainojos Kursiņa kungam, ka mūsu puīši nebija pietiekami korekti un iejūtīgi. Ja tas nav pārāk sarežģīti, aicinu viņu atbraukt uz Preiļiem pie manis, lai apņemtos par iespēju pārskatīt lietu. Līdzīgu jāņemam pase vai arī kāds cits dokuments, kas apliecina, ka viņš ir pensionārs.

Materiālu publicēšanai sagatavoja
L.Kirilova

STABULNIEKU

Pa vidu — starp valdības lēmumiem un cilvēku taisnībām

Stabulnieku pagasts pašreizējās robežās izveidots 1973. gada 29. martā, taču tam ir sena un interesanta vēsture. Agrāk šī teritorija ietilpa Galēnu pagastā, kur atrodas katoļu baznīca, ambulance, aptieka. Ne dievnama, ne šo iestāžu Stabulniekos nav. Nav arī ezeru un jauku atpūtas vietas, ar ko lepotos un rādīt tūristiem. Taču sava bagātība ir arī mūsu mājām.

Te dzīvo un strādā daudz gudru, čaklu un interesantu cilvēku. Un tādu mums ir 1116. Tie ir cilvēki, kurus kolhozu laikos sauca par mūsu zelta fondu. Un viņus vissāpīgāk ir skārušas naudas, zemes un citas pēdējo gadu reformas.

Mūsu cilvēku lielākā daļa jaunību, spēku un pat sirdi atdevuši kolhozu darbiem. Tagad viņi ir neapskaužamā situācijā. Tieši vecumdienās no darba devēja vajadzētu saņemt gan morālu, gan materiālu atbalstu, bet šī darba devēja — kolhoza — vairs nav. Tāpēc, stāstot par savu pagastu, man jārunā par veco cilvēku nopūtām, kad viņi atnāk uz pagastmāju. Tā nu iznāk, ka no tumsas līdz tumsai nopelnīto kapeiku daudzi pazuudēja naudas reformu laikā. Tagad pagasta ļaudis saka: «Būtu vismaz kārtīgu māju uzbūvējuši... Tad, varbūt, arī kāds no bērniem, kuri dzīvo pilsētās, atgrieztos.» Diemžēl tā nav, bet vietējā pagasta vara, deputāti ir tie, kuriem vismaz savas bēdas var izstāstīt.

Stabulnieku pagasts nav ne bagātāks, ne nabagāks kā citi rajona pagasti. Ar budžeta līdzekļiem mēs finansējam izglītību, medicīnu, bibliotēkas. Man šķiet, ka tieši šajā jomā Stabulnieku puses cilvēkiem ir paveicies.

Nu jau 20 gadus mūsu ļaudīm atgūt veselību palīdz feldšerite Regīna Ūsāne. Vasarā ar velosipēdu, bet ziemā kājām vai pajūgā

viņa apiet un apbrauc lauku sētas — apmeklē sasirgušos, pensionārus, jaundzimušos. 21 gadu pagasta kultūras dzīvi vada Genovefa Vanaga. Kultūras dzīve Stabulniekos allaž bijusi rosīga. Arī pašlaik darbojas ansambļi, deju kolektīvi, dramatiskais kolektīvs. Ir daudz ieceru, kuras varētu realizēt, taču pietrūkst naudas. Stabulnieku bibliotēkas vadītāji Janīnai Bricei, pagasta sekretārei, grāmatvedei darbā aizvadīti 20 gadi.

Bija laiks, kad ar bažām domāju, ka šie darbīgie cilvēki var mainīt darba vietas. Visapkārt bija labāk atalgota darba piedāvājumi, bet kultūras un sociālā sfērā nodarbinātie — joprojām saņem tikai pāris desmitus latu mēnesī.

Kopš aizvadītā gada pagasta pārziņā un saimnieciskajā aprūpē ir arī Dravnieku pamatskola. Tās pedagogi ne tikai ir rosīto mācību procesa organizatori, bet uzņēmīgi vada arī ārpuskolas darbu, iesaistot bērnus kultūras un sporta pasākumos.

Pēdējo gadu izmaiņas laukos būtiski skārušas arī mūsu pagastu. Kolhozu jukas, privatizācija pārdzīvota smagi, bija problēmas ar mantas sadali starp paju sabiedrībām, bija ķildas, aizvainojumi. Šķiet, šobrīd tas viss ir garām. Tie paju biedri, kuri gribēja saimniekot patstāvīgi, to arī darīja. Tie, kuri uzskatīja, ka labāk strādāt ir SIA «Stabulnieki», strādā tur.

Ik rītu, kad veru pagasta nama durvis, mani sagaida pagasta ļaudis. Un katram ir savas problēmas, jautājumi. Mēs, padomes darbinieki un deputāti, atkal esam vidū starp valdības lēmumiem un cilvēku taisnībām. Daudziem vajag kredītus, pabalstus. Un viņiem ir taisnība, ka citādi izdzīvot ir grūti, bet ražošanu attīstīt savā zemnieku mājā ir

pat neiespējami, jo nav nekāda atspēriena punkta. Šiem cilvēkiem ir vienalga, kā sadalīts budžets, atbildība, nodokļi. Viņiem vajag nokārtot savu jautājumu. Diemžēl ne katreiz pagastvara var palīdzēt. Ar sāpēm sirdī arī mūsu puses ļaudis runā par to, ka daudz jāmaksā par ārstēšanu un visiem medicīniskajiem pakalpojumiem. Visi vēlas, lai būtu ceļi, pa kuriem var piebraukt katrā lauku sētā, lai ziemā tie būtu notīrīti. Mēs šos jautājumus nokārtot nevaram. Man atliek tikai sacīt: «Jums ir pilnīga taisnība.» Vai ar to cilvēkam kļūst vieglāks prāts un solis? Nedomāju.

Tieši vai netieši, taču valdība pašvaldības ir nostādījusi perama puikas lomā. Gan tad, kad vajadzēja uz visu pagastu sadalīt piecus zeķbikšu pārus, lai visiem bērniem pietiktu, gan tad, kad dalījām cukura, miltu vai apķures talonus, gan tagad, kad jāpiešķir dotācijas mazturīgajiem cilvēkiem. Kā šo mazu miltu sadalīt, lai katram vecam un vientuļam cilvēkam, kurš savu veselību atstājis kolhoza rījās un tīrumos, tagad palīdzētu izdzīvot? Aizvadītajā gadā maksājām bērnu pabalstus, cenšamies palīdzēt bērnu gadījumos, piešķirot 100 latus aizgājēja tuviniekiem, jo daudziem veciem cilvēkiem bērnu nauda reformu laikā pazuda krājkasē. Ziemassvētkos katrs bērns saņēma 10 latu pabalstu. Arī vecais, vientuļais pensionārs. Kā būs šogad, grūti prognozēt, jo nav zināms budžets.

Daudziem, varbūt, šķiet, ka šis pārejas posms, vecās ekonomiskās sistēmas sabrukums un jaunās trūkums ir tādi dīvaini laiki, bet dzīve pagastā nav apstājusies ne uz brīdi. Ik gadus Stabulniekos piedzimst 14-20 bērni, svin kāzas jaunieši, kāds pērk mebe-

les un iekārto dzīvokli. Vēl cits skaidri zina, kāds amats jāapgūst, lai nākotnē materiāli nodrošinātu savu ģimeni. Cilvēki ir sapratuši, ka neviens viņu vietā neizdomās ne darāmo, ne arī perspektīvāko saimniekošanas metodi.

Tuvojas pavasaris — jauns rūpju laiks laukos. Mūsu cilvēki grib ticēt, ka gan jaunā valdība, gan zemkopības ministrs spēš radikāli mainīt attieksmi pret lauksaimniecisko ražošanu un nopietni pievērsīsies lauku problēmām. Domāju, ka arī tiem cilvēkiem, kuri vēl nav spējuši izrauties no pesimisma un apjukuma, attieksme pret savu māju, zemi, ģimeni, pagastu ir jāmaina. Kā to darīja Vitālijs Balodis, Mārtiņš Grugulis, Gunārs Silis un citi mūsu spēcīgākie zemnieki, daudzi SIA «Stabulnieki» strādājošie.

Monika Litāuniece,
Stabulnieku pagasta
padomes priekšsēdētāja

Liela ceļa malīnā

Vidsmuizē pagastā, kas vēlāk pārdēvēts par Galēnu, no kura savukārt atdalījās un izveidojās Stabulnieku pagasts, pierakstītas daudzas tautasdziesmu melodijas, kas komponistu apdarē kļuvas populāras. Tādas, piemēram, ir latgaliešu tautasdziesmas «Dzīzūt dzymu, dzīzūt augu», «Tōli dzeivoj muna meilō», «Tricej kolni, skanej meži», «Aiz azara bolti bārzi». Varbūt tieši tāpēc Stabulniekos ir tik daudz dziesmas un dejas cienītāju.

Arī kultūras nama direktore **Genovefa Vanaga** ir noskaņota optimistiski, lai gan sarunas gaitā vai ik brīdī piebilda, ka kultūra ir tā nozare, kurai naudas pietrūkst vai nav nemaz. Un tomēr. Atrodiet vēl kaut kur citur kādu klubu vai kultūras namu laukos vai pilsētās, kur visiem pašdarbības kolektīvu vadītājiem un pat kurinātājiem algu maksā no pašu nopelnītās naudas. Tātad, izrādās, arī kultūras nams var līdzekļus nopelnīt.

— Agrāk braucām uz pilsētām koncertus un teātrus skatīties, bet tagad paši uzņemam dažādus ansambļus, — stāsta kultūras nama direktore.

Jau 20 gadus Stabulniekos darbojas sievu ansambļi, ir arī vīru. Abus kolektīvus vada

prelietis Bronislavs Kokorišs. Ilgus gadus Stabulnieku kultūras nams bija slavens ar ansambļa «Biūte» muzikālo programmu. Tajā spēlēja mūziķi no Viļāniem Jura Ruļūka vadībā. Tagad «Biūte» pārtapusi par «Dinastiju», jo nedaudz izmainījies ansambļa sastāvs — spēlē tēvs un dēls Ruļūki. Darbojas dramatiskais kolektīvs.

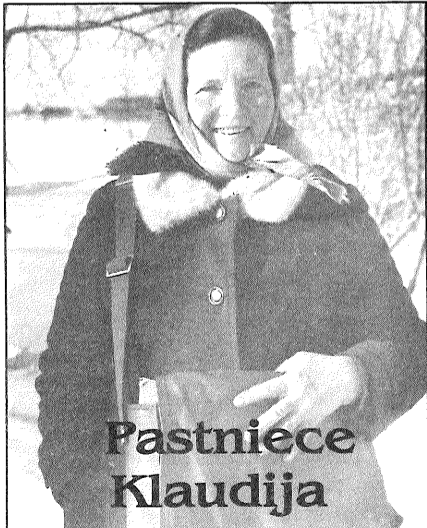
Pašdarbības kolektīvi gatavo kultūras un atpūtas programmu, kuru martā parādīs paju sabiedrības sapulces dalībniekiem. Lai pirmie tās vērtētāji ir pašu cilvēki, pēc tam koncertēs citos pagastos, saka Genovefa Vanaga.

Kultūras nams atrodas netālu no Preiļu — Viļānu šosejas, kā smejas paši kultūras darbinieki, — liela ceļa malīnā. Varbūt tāpēc kultūras pasākumi vai vienkārši deju vakari Stabulniekos ir labi apmeklēti — ērta piebraukšana no visām pusēm. Un tomēr galvenais ir tas, ka pagastā ir senas kultūras darba tradīcijas. Te liela loma kluba darbiniecēm, kuras spēj ap sevi veidot jauku noskaņu, kas cilvēkus dara možākus. Ne Genovefa Vanaga, ne Astrīda Stikāne neuzskata, ka kultūras darba vezumus būtu tik smags, kā par to bieži vien runā.

nieka darbu nekādi pēdējo gadu tehniskie brīnumi nav skāruši. Tas pats velosipēds, tā pati vecā pasta soma, un tagad vēl — ne-liela alga.

Mainījies ir kas cits. Pastniece pastāstīja, ka tagad cilvēki naudas trūkuma dēļ mazāk rakstot vēstules, mazāk pasūtīt preses izdevumus, un pasta soma vairs neesot tik smaga kā agrāk, kad pagasta ļaudis abonēja daudzus laikrakstus un žurnālus. Tagad cilvēki lielākoties pasūtīt tikai divus laikrakstus — «Novadnieku» (70 abonenti) un «Lauku Avīzi» (58 abonenti).

Šī ziema ir bagāta ar sniegu un salu, un tas pastnieka darbu apgrūtina. Lūk, arī Klāudija Vinogradova pa buldozera iztīrīto celiņu brauc ar velosipēdu pie tiem, kas viņu gaida. Bet līdz daudzām viensētām šādu iztīrīto celiņu nav, — jābrien vien cauri sniega kupenām. Jo cilvēki viņu gaida. Un ne tikai tāpēc, lai saņemtu vēstuli, avīzi vai pensiju. Pastnieks daudzās lauku mājās bieži vien ir vienīgais un mīļākais ciemiņš.

**Pastniece
Klāudija**

Klāudija Vinogradova pastnieces nebūt ne vieglo darbu veic jau 26 gadus. Pa šo laiku nekas būtisks tajā nav mainījies, — past-

Dravnieku pamatskolā

Dravnieku pamatskolā darbojas četri deju pulciņi — gan sākumklašu, gan vecāko klašu skolēniem. Mīlēt latviešu tautas deju pagasta bērniem jau ilgus gadus māca deju skolotāja Marija Indāne.

Direktore Evelīna Visocka pastāstīja, ka skolā vēl darbojas dramatiskais pulciņš, kuru vada skolotāja V. Mičule, kā arī dziesmu ansamblis. Skolai ir stadions, mājīga un plaša sporta zāle, tāpēc daudzi skolēni nodarbojas ar sportu. Divreiz mācību gada laikā audzēkņi brauc ekskursijās, dodas pārgājienos. Ārpusklasses darbs atspoguļots skolas foajē izvietotajos standos.

Dravnieku skola ir viena no sakoptākajām un estētiski noformētām vietām Stabulnieku pagastā. To apmeklē 107 bērni, strādā 16 pedagogi.

Attēlos: • deju Dravnieku pamat-

skolas skolēni;

• ziemā paslēpot — tas ir viens gandarījums.

Skaitļi un fakti

Stabulnieku pagastā dzīvo 1116 iedzīvotāji, 511 vīrieši un 605 sievietes. Darbspējīgie iedzīvotāji — 390, pensionāri — 402, skolas vecuma bērni — 117, pirmsskolas vecuma bērni — 125, jaunieši, kuri mācās skolās un tehnikumos, — 82. Pagastā ir 31 daudz bērnu ģimene. Dzīvo latvieši, krievi, ukraiņi, vācieši.

Pagasta zemes kopējā platība — 5692 ha, tai skaitā lauksaimniecībā izmantojamā zeme 4080 ha, meži (Preiļu un Atašienes mežniecība) 1017 ha. Pagastā ir 67 zemnieku saimniecības, 360 piemājas saimniecības un 93 paligsaimniecības.

Pagasta iestādes — feldšeru vecmāšu punkts, kultūras nams, divas bibliotēkas. Darbojas 5 veikali.

Kultūras piemineklis — Pastaru vējdzirbavas.

P A G A S T S

Ražošanai un pārstrādei «jābrauc vienos ratos»

◆ Stāsta SIA «Stabulnieki» vadītājs
Bronislavs Laizāns.

SIA «Stabulnieki» 1992. gadā izveidoja 454 paju īpašnieki. Tie bija cilvēki, kuri par perspektīvāku uzskatīja saimniekošanu sabiedrībā ar ierobežotu atbildību.

Šodien ekonomiskā situācija ir saspringta visā valstī. Arī mēs, tāpat kā zemnieki un citas paju sabiedrības, ja būs kredīti, normāls vietējais tirgus, subsīdijas un normāla nodokļu politika, turpināsim ražot pārtikas produktus, palielinot šķirnes cūku skaitu, liellopu gaļas ražošanu, attīstīsim piena lopkopību. Taču šodien vairāk jādomā, kā saglabāt šķirnes cūku audzēšanu, jo nevar iegādāties pareizi sabalansētu lopbarību, turklāt tā ir dārga, nevar atrast noieta tirgu cūkgaļai.

SIA «Stabulnieki» ražošanā iesaistīti 168 strādājošie. Viņiem ir savas palīgsaimniecības, kurās cilvēki saražo pārtiku ģimenei, taču SIA nopelnīto algu laikus izmaksāt nevaram, jo joprojām neesam saņēmuši naudu par gaļas kombinātam pārdoto produkciju, valsts solītās subsīdijas par šķirnes cūkām, ir citi debitori.

Aizvadītā gada bilance būs zināma martā, taču īpaši optimistiski noskaņots neesmu. Mēs, tāpat kā citi lauksaimnieki, sev jautājam: «Kā būt turpmāk?»

Uzskatu, ka pārejas posma grūtības un eksperimenti ar laukiem un lauksaimniekiem drīz beigsies. Tagad būtu vienkārši likvidēt arī mūsu fermas, noplēt tām jumtus un atstāt pamestībai visu, kas sarūpēts, sabūvēts par Stabulnieku pagasta cilvēku kopīgajiem līdzekļiem. Jāvērtē, vai būtu prāta darbs likvidēt šķirnes cūku fermu, kurā selekcijas darbs veikts ilgus gadus? Lai šādu fermu izveidotu, vajadzīgi vismaz desmit gadi. Diemžēl daudzi, īpaši galvaspilsētā, kur pieņēma Latvijas «lauku likvidāci-

jas likumus», to nesaprot.

Ļoti ceru, ka situācija mainīsies, ka šī valdība neatkārtos vecās kļūdas, kad Rīgā to vien dzirdēja, ka izdevīgāk ievest pārtiku no ārzemēm nekā to saražot. Savulaik republikā likvidēja vistas. Un kas no tā iznāca?

Tiklīdz vietējo olu ražotņu skaits samazinājās, ārzemnieki divas un pat trīs reizes palielināja uz Latviju eksportēto olu cenu. Vai tāpat nebūs ar cūkgaļu? Jau ir... Ne tik sen paju sabiedrības un zemnieki lopus par nieka santīmiem pārdeva Polijā un Vācijā. Tagad šo gaļu saņemam atpakaļ, bet par daudz lielāku cenu.

SIA «Stabulnieki» laukos «baltā kokvilna» neaug. Rudenī esam aparūši 1050 hektārus zemes, ap 100 hektāru platībā ir iesēti ziemāji, sagatavota vasarāju sēkla. Ar vasaras šķirņu labības sēklu varēsīm palīdzēt sabiedrībā strādājošajiem.

Un tomēr mēs ražošanu nepalielināsim, jo tā rada tikai zaudējumus nevis peļņu. Pašlaik ir tas brīdis, kad mēs, lauksaimnieki, gaidām konkrētu atbildi no jaunās valdības — ir vai nav Latvijai lauksaimniecība vajadzīga kā nozare? Ja ir, mēs mēģināsim izklūt no pašreizējās smagās ekonomiskās situācijas, saglabāsim ražošanas objektus, šķirnes lopus. Domāsim, kā «atdzīvīnāt» vietējās pārstrādes ražotnes. SIA «Stabulnieki» ir gaļas ceha iekārta, tehnoloģiskā iekārta ābolu sulas spiešanai, ir linu pirmapstrādes iekārtas, saglabāta linaudzēšanas tehnika.

Stabulnieku pagasta teritorijā ir mazāk nekā citur atstātu un izpostītu ražošanas ēku. Domāju, ka ar to mēs perspektīvā būsim tikai ieguvēji. Ja lauksaimniekiem vēl izdosies pierādīt patiesību, par kuru nevajadzētu šaubīties, proti — ražošanai un pārstrādei «jābrauc vienos ratos», tad jau tuvākajā nākotnē situācija Latvijas laukos var būtiski mainīties.

«Dravnieki» likvidējas

◆ Stabulnieku pagastā savulaik izveidojās kopdarbības sabiedrība «Dravnieki», kura par pajām atsavināja daļu īpašuma no paju sabiedrības «Druva I», kas savukārt bija kļuvusi Kirova kolhoza īpašuma pārvaldītāja. Šī sabiedrība pagājušajā gadā pieņēma lēmumu par pašlikvidāciju. Kā tā notiek, stāsta likvidācijas komisijas priekšsēdētājs Pēteris Visockis.

Pagājušajā gadā izveidojās situācija, kad, lai turpinātu ražošanu, bija vajadzīgs kredīts. Līdz ar to sabiedrība iekļuva parādos,

jo aizdevumu ar normālu procentu likmi dabūt nebija iespējams. Paju biedri nolēma sabiedrību likvidēt un mantu sadalīt uz pajām.

Kopdarbības sabiedrībā «Dravnieki» bija apvienojušies apmēram 300 paju īpašnieki — gan tādi, kas dzīvoja un strādāja paju sabiedrībā, gan citviet dzīvojošie.

Patlaban visa kopdarbības sabiedrības manta ir privatizēta. Sākumā par pajām tika privatizēti lopu. Tā kā gribējājam papētīt lopus bija vairāk nekā bija iespējams dot, lopu privatizācija notika izlozes kārtībā. Privatizēta arī gandrīz visa tehnika, ēkas, inventārs. Tehnikas privatizācija notika izsolē. Sākumā gribējām veidot tehnikas kooperatīvu, taču neviens mehanizators šo ideju neatbalstīja.

Privatizētas arī darbnīcas, kuras savā īpašumā ieguva Pāvels Pudulis. Tās darbojas arī tagad. Tur var metināt, virpot, remontēt tehniku. Vietējie zemnieki šīs iespējas izmanto. Patlaban vēl nav privatizēta vai pārdota liellopu ferma «Drava». Mēs to gatavojamies pārdot, lai par iegūto naudu izdarītu norēķinus ar paju biedriem. Diemžēl šim īpašumam uzlikts arests. Kāpēc?

Mūsu pagastā joprojām pastāv trešā paju sabiedrība «Druva I», un ir paju biedri, kuri palika šajā sabiedrībā, nepievienojoties ne SIA «Stabulnieki», ne kopdarbības sabiedrībai «Dravnieki». Kāda «Druvas I» paju biedre iesūdzēja tiesā «Dravniekus», pieprasot savu mantisko daļu...

Tiesa šo prasību apmierināja un uzlika arestu liellopu fermai. Mēs esam iesnieguši apelācijas sūdzību, jo uzskatām, ka tiesas lēmums nav pareizs, jo daļa no īpašuma, piemēram, dzīvojamās mājas, katlu māja, lidlauks kā bija tā arī joprojām ir paju sabiedrības «Druva I» kopīpašums.

Lai kā arī būtu, uzskatu, ka kopdarbības sabiedrībai «Dravnieki» lietderīgāk pašlikvidēties, nekā pastāvēt. Ja tā pastāvētu, ražošana turpinātu pasliktināties, un zaudētāji būtu tikai paju biedri. Manuprāt, mantiskās daļas privatizācija «Dravniekos» notika un notiek apmierinoši.

Tā veidojas saimnieki

Emilijas, Antona un viņu dēla Gunāra Bolto mājās satiekamies ar atmiņām par baismajiem pēckara gadiem, kad bez tiesas uz Sibīriju izveda ģimenes un pat veselas sādžas. Tā devētos «šķiras tīrīšanas laikus» pārdzīvojusi arī šo māju saimniece — Emilijas kundze.

Nekādi bagātānieki viņi nebija, arī ienaidnieki — nē, ne tuviem, ne tāliem kaimiņiem. Vienkārši uz šīm mājām, tāpat kā uz daudzām citām, nāca dažādās frontēs karojošie karavīri. Viņi prasīja pārtiku. Kā lai nedod izsalkušiem cilvēkiem. Deva visiem. Turklāt bija bailes no atreibības.

Karš beidzās, Emilija sāka strādāt fermā. Un tad kādu dienu «vedēji» bija klāt. Viņai ar mūsu Teklu- esot jādos uz Sibīriju «grēkus» izpirkt, — sadarbojušās ar bandītiem. Un nelaimju dienas ienāca ne tikai, bet arī citās ģimenēs. Sādža, kur atrodas Bolto mājas, dzīvoja 40 saimnieki, daudzi bija strādīgi un līdz ar to — turīgi zemnieki. Jaunā vara atzina tikai plikādības, jo tikai tie bija īstie proletārieši. Un uz Sibīriju izveda arī Ertu, Mičuļu un citas dzimtas.

Sibīrijā pat tuviniekiem nebija ļauts būt kopā. Emilija «sodu» izcietā Komi apgabālā, Tekla — Vorkutā.

— Mēs izdzīvojām. Es pratu visus darbus un arī tālu no mājām spēju pārciest visus pārinodarījumus, jo liktenim nevar pretoties, — teic Emilija kundze.

Un tad pienāca ziņa, ka viņa ir atbrīvota, ka viņas vaina nav pierādīta. Viņa atgriezās dzimtenē, kur bija palikusi tikai maza, pussagruvusi istabiņa. Vīrieša cilvēku nebija, un viņa pati sāka būvēt māju. Uz pleciem no meža nesa balķus, jumtā dēlīšus sita. Prieka brīži pienāca, kad ap-

precējās ar kaimiņu puisī Antonu un piedzima Gunārs. Tas pats Gunārs, kas tagad blakus tēva mājai uzcēlis savu un kurā nesēnosvinētas kāzas un ienākusi jauna, simpātiska saimniece no Saunas pagasta.

Gunārs apguvis namdara amatu, kuru viņam Dievs un māte vēlejši. Kad dēls piedzima, Emilija viņam šūpuli pati no dēlīšiem sameistaroja. Un Gunārs bērnībā sācis «niekoties» ar rotaļlietu darināšanu no koka.

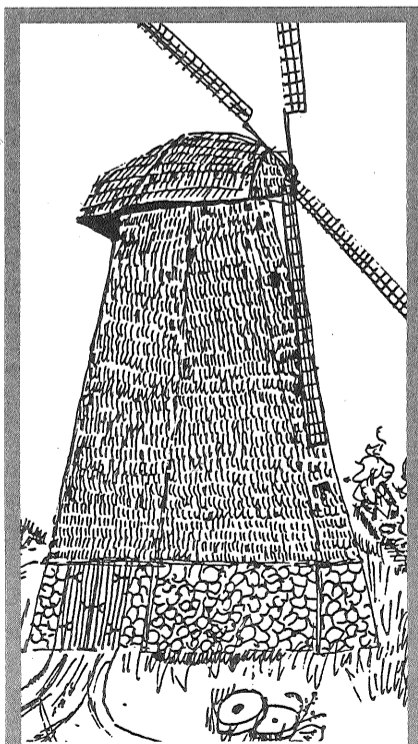
Tagad viņam ir sava kokapstrādes darbnīca. Nu Gunāra meistartajos šūpulišos vai visi pagasta bērni izšūpojas. Un vēl Gunārs ar citiem amatniekiem atjaunojis Pastaru vējdzirnavas. Viņš prot arī metāldarbus, pats savai mājai darina krēslus, svečturus un daudz ko citu.

— Gunārs ir saimnieks šī vārda vislabākajā nozīmē. Tieši tādiem cilvēkiem pieder mūsu vēl nabadzīgās valsts nākotne. Un ir labi, ka šādu saimnieku arī mūsu pagastā kļūst arvien vairāk, — vērtē Stabulnieku pagasta padomes priekšsēdētāja Monika Litauniece.

Bolto senči savām mājām bija devuši «Kliņģerišu» vārdu. Vēlāk māju nosaukumus visvisādas varas likvidēja, tagad saimnieki atjaunojuši tām agrāko skanējumu. Un abas, nu jau divu paudžu mājas kā balti sniegavīri stāv blakus, apliecinot, ka arī Latgales lauki pamazām iziet no pelēcības un tajos veidojas to nākamie, īstie saimnieki.

Attēlos:

- Emilija un Antons Boltie;
- Gunārs — jaunais «Kliņģerišu» saimnieks.

Pastaru vējdzirnavas, kuru atjaunošanā piedalījies arī Gunārs Boltis.

Četri tankisti un suns, valsts budžets un citi

Sākums «Novadnieka» iepriekšējā numurā.

◆ Mūsu senči zināja, kas darāms kurā dienā. Pēc sveču dienas vasaras laiks nosakāms. Kad baznīcā nosvētītas sveces un stundas aizvadītas lūgšanās, tad tālu ciemos jābrauc un daudz jāsmiejas. Tāpēc Sveču dienas pēcpusdienu izvēloties par masku balles un jautrības dienu, rajona folkloras centrs, bet pavisam konkrēti — tā vadītāja Monika Livdāne, zināja, ko dara. Bija daudz tālu ciemiņu, bija smieklī.

□ □ □

Jāsaka, Preiļi tik daudz masku savā mūžā nebija pieredzējuši. Visi tālie ciemiņi — Saunas folkloras ansamblis «Naktineica», ansamblis «Vidsmuiža», Preiļu pagasta folkloras ansamblis, kā arī mājinieki — rajona kultūras nama ansamblis, ieradās maskās. Vidsmuižieši tēloja lauku mājas saimniekus ar plašu iedzīvi, kur ir sivēnmāte, zirgs, kaķis un citi lopiņi. Naktineicas bija iejutušās dakteru lomā, kas pūta, rieba un solīja injekcijas pret bezmiegu, influenci, krutkas sindromu un citām kaitēm. Visi trīs bērnu pašdarbības kolektīvi — «Ceiruleits» un «Dunduriņš» no Līvāniem, Romualda Kairāna kapela un ansamblis no Pelēču skolas — bija visvisādi kaķīši, zaķīši, sunīši, velniņi, tibiņas, vilciņi. Bet Žurkas gada Žurka bija pacentusies savairot lērumu dažādu izmēru žurkulēnu, kas citā reizē saucas par Preiļu jaunrades centra teātra pulciņu.

□ □ □

Sveču diena ir ziemas vidus. Sveču dienu svētīja lielās gaviļēs, tad esot bijis vajadzīgs daudz tērēt un baudīt. Kas tai dienā vairāk patērē un priecājas, tam nākamais gads esot bagāts un laimīgs. Latviešu tautas ticējumu grāmatā, ko sakrājis un sakārtojis profesors Pēteris Šmits, par Sveču dienu pierakstīta vesela nodaļa. Bet viena lauku kultūras nama vadītāja, vienlaicīgi arī vietējā folkloras ansambļa vadītāja, no savām dziedātājām jau laikus bargi norāta un stāvus mazgāta par smiešanos, kas taču ir tik apgrēcīgi.

Ansamblis tā arī neatbrauca. Viņuprāt, tie simti bērņu un pusaudžu, kas vaļējām mutēm un sniega pilniem zābakiem maskām palīdzēja maskoties un uzturēt jautrību, labāk būtu pavadījuši laiku pie spēļu automātiem, par kuru trūkumu Preiļos nav ko sūtoties, vai arī izmēģinātu iegriezties kādā dzertuvē. Smieties — apgrēcība! Jautrība — vēl jo vairāk!

□ □ □

Viss sākās aiz parka vārtiem pie muzeja. Celiņus okupēja maskas, un Žurka veltīgi centās izlauzties pie mikroфона, bet skatītāji, dziļajā sniegā piesmēlušī zābakus, centās saklausīt, kas pašā viducī notiek.

Par laimi, Žurka par balsis trūkumu žēloties nevarēja. Viņa uzdeva mīklas, izrikoja maskas un būtu laimīgi novadījusi visu līdz beigām, ja vien neuzplītos kreisi noskaņota ordeņota vārņa, kas ar sarkaniem ziediem spārnā centās visus aizvilināt pie tēva brāļa pieminekļa centrā. Vēlāk tas viņai arī izdevās.

Pa vidu vēl notika jautra izdzīvošanās rūķu valstībā rajona kultūras namā. Pie rajona muzeja maskojās pat podi, kā jau tas iepriekš no rikotāju puses bija solīts. Izlīduši no muzeja fondiem, podi, grozi, tīnes, lakati pārtapa par ežiem, zirgiem un citiem radījumiem. Ratiņš ar govju un svecēm ragu vietā, sakiet, vai tas neatgādina visu mūžu darbā nodzītu mūsu lauku sieviņu, kam mūžs aizritējis starp ratiņu un govi? Bet muzejam, kas palicis bez izstāžu zāles, tā bija laba izdevība izvilkt dienas gaismā sen neredzētas lietas.

Jaunrades centrs bija parūpējies par iespēju apsildīties pie iedegām svecēm svečturu izstādē. Kičs, tautas māksla, padomju laiku rūpnieciskā produkcija, — tas viss bija vienuviet, pie visas nenopietnības pieskaņots.

□ □ □

Ar masku gājieni uz pilsētas centru visu laiku kopā bija četri tankisti un suns, tankā un ar brūti Marusju. Pirmo reizi šādā sarīkojumā tika izkāpts no tautiskā aplocīņa, kurā pēc nesatricināmiem granītā kaltiem priekšstatiem jābūt kopā ar senču maskām, kas drīkst būt tikai — nāve, garā sieva, dzērve, čigāns ar lāci. Ak vai, cik kritikas nav nācis pār nabaga rikotāju galvu, kas iepriekš nemaz nezināja par brālīgo poļu tankistu ierašanos, par šādu izsprukšanu no tautiskā aplocīņa. No otras puses tikpat daudz un vēl vairāk bija sajūsmīnāto, kas uzskatīja, ka beidzot maskas nokļuvušas arī 21. gadsimtā.

Kamēr policisti policistu maskās izdomāja, vai tanks attiecas uz tiem transporta līdzekļiem, kuru kus-

Maskas no Pelēciem.

Maskās «Dunduriņš» no Līvāniem.

Valsts budžets ierosina Žurkai nebūt tik leci-gai. Var gadīties, ka līdz gada beigām nebūs, ko graužt.

«Perfomance». Tas ir — attēls izteikts kustībā un darbībā. Tā par savu ierašanos teica četri tankisti un suns.

Pie Rūķu valstības sagaida Rudens, Ziemas un Vasaras rūķi.

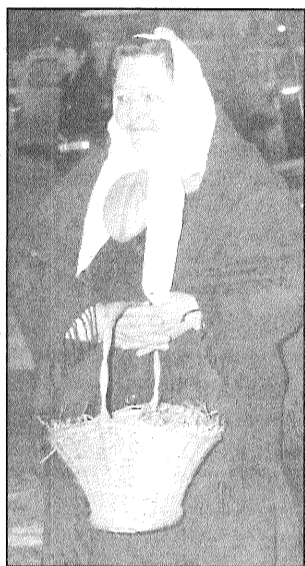
tība pa Aglonas ielu aizkavējama, tanks jau bija prom. Tas mēģināja iebrukt rajona padomes ēkā, kur maskas tika gaidītas uz noslēguma balli, bet nevarēja iespraukties. Piesala pie padomes nama asfalta un palika aukstajā mēnesnīcā. Lai nomierinātu uztrauktos, — tanka Preiļos iepriekš nebija un nav atkal. Tā bija necila mašinīte, kas pirms -en-gadiem piešķirta kultūras vajadzībām un joprojām uzticīgi kalpo.

Jā, par tām šaurajām durvīm. Visai pašauras tās ir

Uz skatuves Līvānu drāmas kolektīvs.

arī kinoteātri «Ezerme». Kvēlie skatītāji tās iznesa no eņģēm, jo bija izplatījusies ziņa par filmas «Mazulis» demonstrēšanu par velti, un šo baumu stipri vien veicināja arī viena afiša zem liepām ar rozā sivēna attēlu. Ka durvis būtu palikušas savā vietā, liecināja daudzi svilpieni, kad uz ekrāna parādījās titri no filmas «Mazulis brīv-solī». Cietušajam kinoteātrim piecus latos no savas kabatas maksāja folkloras centrs.

Olu sieva no Vidsmuižas.

Maskas no Preiļiem.

Vēlreiz atgriežoties pie tankistiem un suņa Šarika, kas bija uzpur-nī, jāpiezīmē, ka novada lielākās «tēvē» pārstāvjiem tas arī nebija paticis. Preiļiešu mas-košanās nosaukta par subkultūru un kā pozitīvs piemērs pretstā-tīts cits Sveču dienas pasākums, kas izpildīts tautiskos tērpos un tautiskas dziesmas dziedot. Iespējams, ka subkultūras radītāji un skatītāji pārtiek tikai no subproduktiem.

Maskas visai ieinteresēti nolūkojās pilsētas pašvaldības ēkas tumšajos logos un ar nožēlu secināja, ka vietējā valdība kabinetos nav atrodama un ar viņiem nav runājams.

Maskas vienaldzīgi aizgāja garām bijušās Baltbalkas vietējās nodaļas bijušajam šefam, kurš drosmīgi stāvēja pašā ielas malā. Neviens nepiketēja! Neprasīja atdot noguldījumu! Acimredzot, bankā nekas ieguldīts nebija.

□ □ □

Kur gan citur, ja ne pie kultūras darbiniekiem, kam parasti tiek atvēlēts maz līdzekļu, un kur gan citur, ja ne Latgalē, vislabāk justies noplīsušajam valsts budžetam. Skrandaino budžetu visi uzņēma ar izpratni.

□ □ □

Sveču dienas novakari maskas pavadīja rajona padomes ēkā, izspēlējot uzvedumu, dziedot, cienājoties, noskatoties Līvānu drāmas kolektīva uzvedumu, dejojot masku ballē un novērtējot labākās maskas.

Pa kādam našķim, grāmatiņai tika bērniem, māksliniecei Silvijai Berezovskai, kuras veidotajās maskās tērpās rikotāji. Kopumā visas maskas atzītas par labi pagatavotām, rūpīgi nostrādātām. Bet rikotāji sevi mierina ar gudru ļaužu jau sen izteiktu atziņu — «Kurš var, tas dara, kurš nevar, — tas nedara neko vai arī kritizē citus».

«Ko visa pasaule reizē dara?» — Žurka uzdeva šādu mīklu. Atminējums — «Vecumā iet». Kurš vairāk smejas un sirsnīgāk dzīvo, tas vecumā iet lēnāk. Kas arī bija jāpierāda.

Sveces lejoj, vajag smieties, lai tās gaiši degtu. Ja sveču lējējas rājas, tad sveces tumši deg un sprakšķ.

Līvija Rancāne

J.Silicka foto

